فصلنامه حسابداری مالی/سال سیزدهم/ شماره ۵۱/پاییز ۱۴۰۰/صفحات ۴۸- ۳۰

فراتحلیل (مرور سیستماتیک) پیشایندهای مدیریت سود و تبیین اثر تعدیلگر اندازه شرکت

خدیجه قاسمی *
حسین جباری **
میثم عربزاده ***
حسین پناهیان****

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۳۱

چکیده

هدف از فراتحلیل حاضر درک اثر تعدیلگر اندازه شرکت در ارتباط مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود است. جامعه آماری پژوهش مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۸ به تعداد ۱۰۰ مورد می‌باشد. بر اساس روش پژوهش، ۴۸ مطالعه به‌عنوان نمونه نهایی مورد بررسی قرار گرفت. پژوهش حاضر به‌صورت فراتحلیل و با استفاده از نرم‌افزار سی ام ا ۲ انجام گرفت. برای تحلیل ناهمگنی از آزمون کیوکوکران استفاده و نتایج بر اساس مدل اثرات تصادفی تحلیل گردید. برای سوگیری انتشار، از آزمون سوگیری اریب انتشار، استفاده و برای تحلیل تعدیلگری متغیر اندازه شرکت، از فرا رگرسیون بهره گرفته شد. نتایج نشان می‌دهد علیرغم وجود نتایج متناقض در مطالعات تجربی، مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین نقش تعدیلگر اندازه شرکت تائید گردید.

واژه‌های کلیدی: مسئولیت اجتماعی، مالکیت نهادی، اندازه شرکت، فراتحلیل.

* دانشجوی دکتری،گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، کاشان، ایران.
Email: ghasemiac2015@gmail.com
** استادیار ،گروهحسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، کاشان، ایران (نویسنده مسئول).
Email: h.jabbari@iaukashan.ac.ir
*** استادیار،گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، کاشان، ایران.
Email: arabzadeh62@yahoo.com
**** دانشیار ،گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، کاشان، ایران.
Email: panahian@yahoo.com

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

۱- مقدمه

در حال حاضر پیش‌بینی مدیریت سود را باید در انتقال از وضعیت مالی شرکت به سرمایه‌گذاران به‌عنوان کانالی مهم قلمداد کرد. نکته قابل‌تأمل آن است که مدیران از طریق مدیریت سود توان ایجاد تقارن اطلاعاتی بین خود و ذینفعان شرکت هم چون سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی را ایجاد کنند. (آشتاب و پیری، ۱۳۹۹). با عرضه مدل‌های مدیریت سود جونز[1] (۱۹۹۱) و چو و چون[2] (۲۰۱۶) مدیریت سود به‌عنوان خصیصه‌ای با ارزش، جهت ارزیابی شفافیت فعالیت‌های اقتصادی و مالی شرکت معرفی گردید (لین و شن[3]، ۲۰۱۵). مدیریت سود تدبیر و قضاوت مدیران در انتقال اطلاعات صورت‌های مالی شرکت در حوزه حسابداری تلقی می‌گردد (اسکات[4]، ۲۰۱۵). در تعریفی جامع در حیطه حسابداری، هیلی و والن[5] (۱۹۹۹) بیان می‌دارند مدیریت سود را باید به‌عنوان دستکاری عمدی در صورت‌های مالی با هدف فریب ذینفعان از عملکرد واقعی شرکت بدانیم و مفهوم مدیریت سود اشاره به نمایاندن غیرواقعی از ارقام درآمدی در صورت‌های مالی شرکت دارد (اوسما، گومز و لوپز[6]، ۲۰۲۲). ضرورت توجه به مدیریت سود ناشی از عوارض اقتصادی زیان بار و منفی آن بر عملکرد مالی شرکت نهفته است. اختلال در تصمیم‌گیری، استراتژی درآمدی، مالی و جذب سرمایه‌گذاری از آسیب‌های عمده مدیریت سود می‌باشد (لارا، اوسما و پنالوا[7]، ۲۰۲۰).

فراروی این نظرگاه، مبانی نظری مسئولیت اجتماعی، مالکیت نهادی و اندازه شرکت را از جمله عوامل پیشایندی اثرگذار مدیریت سود معرفی می‌کند، به‌گونه‌ای که سهم زیادی از تحقیقات تجربی حوزه مدیریت سود را به خود اختصاص داده‌اند. بر این اساس استدلال می‌گردد، سرمایه‌گذاران نهادی به‌عنوان مالکیت شرکت، از طریق سازوکارهای نظارتی می‌توانند بر انضباط و رفتارهای مدیران شرکت اثر بگذارند. با این حال شواهدی تجربی نتایج متناقض از نقش مالکیت نهادی بر مدیریت سود گزارش می‌کند (لیو، شی، ویلسون و وو[8]، ۲۰۱۷).

1 Jones
2 Chou & Chun
3 Lin & Shen
4 Scott
5 Healy &Wahlen
6 Osmaa, Gomez &Lopez
7 Lara, Osma &Penalova
8 Liu, Shi, Wilson, & Wu

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

از سویی مطابق با مطالعه کومالو و سیرگر[1] (۲۰۲۰)، شرکت‌ها به سبب قراردادی اجتماعی که با ذینفعان دارند، هر چند به دنبال کسب سود هستند، اما نبایستی با مدیریت سود فرصت‌طلبانه و غیرواقعی، ظرفیت ارزیابی و نظارت اجتماعی را مختل نمایند. مسئولیت اجتماعی را می‌توان نتایج عملکردی الگوها، فرایندها و استراتژی‌هایی دانست که آسیب و زیان کمتری را متوجه جامعه می‌کند (نگوین، فام، لی و بویی[2]، ۲۰۲۰). از دگرسو، اندازه شرکت به‌عنوان متغیری اثرگذار در اکثر تحقیقات تجربی مدیریت سود به‌عنوان متغیر کنترلی در ارتباط مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی با مدیریت سود در نظر گرفته شده است (کوشارجونو و پریانتانو[3]، ۲۰۱۸؛ پراتیوی، فاطمالوبیس و بوکیت[4]، ۲۰۱۸؛ موراتیس و وناگموند[5]، ۲۰۱۸ و گروگیو، لونتیس، دیدولیس و اوسونسا[6]، ۲۰۱۴).

اندازه شرکت را می‌توان به‌عنوان عاملی در نظر داشت که امکان جذب سرمایه و بودجه بیشتر را تسهیل می‌کند (کوشارجونو و پریانتونو، ۲۰۱۸) در همین ارتباط سیرگر[7] (۲۰۱۷) اظهار داشت، بزرگ بودن اندازه شرکت، مدیران را وسوسه می‌دارد تا اقدامات و فعالیت‌های مدیریت سود را افزایش دهند. لذا با توجه به تعدد پژوهش‌های حوزه مدیریت سود، در این فراتحلیل ما بر عوامل پیشایندی متمرکز شده‌ایم که نتایج ضد و نقیض داشته‌اند. زیرا که مطالعات تجربی پیرامون اثر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود، هر یک به‌صورت فرضیه‌ای منفرد نشان از مبهم بودن نتایج دارد، همچنین در این پژوهش به شناسایی نقش اندازه شرکت به‌عنوان متغیر تعدیلگر از طریق رویکرد سیستماتیک پرداخته شده است که می‌تواند نوآوری نسبت به مطالعات پیشین باشد و به غنی‌سازی ادبیات مدیریت سود بیفزاید (کالدونسکی، جیوارتوفسکی و میزرکا[8]، ۲۰۱۹؛ آجای و مادوماتی[9]، ۲۰۱۵؛ لما، نگاش، ملیلو و لولسگد[10]، ۲۰۱۸؛ موراتیس و وناگموند، ۲۰۱۸ و لیو و همکاران، ۲۰۱۷).

بنابراین چالش اصلی پیش روی محقق، عدم اطمینان از تأثیر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود، مبتنی بر نتایج مبهم در پژوهش‌های تجربی پیشین است. لذا بر اساس

1 Kumalo &Siergir
2 Nguyen, Pham, Le & Bui
3 Koesharjono & Priantono
4 Pratiw, FatmaLubis & Bukit
5 Moratis & van Egmond
6 Grougiou, Leventis, Dedoulis & Owusu-Ansah
7 Sierger
8 Kałdoński, Jewartowski & Mizerka
9 Ajay & Madhumathi
10 Lemma, Negash, Mlilo & Lulseged

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

اهمیت مدیریت سود در شفاف‌سازی صورت‌های مالی شرکت و نیز نقش آن به‌عنوان ابزاری تأثیرگذار در کنترل اعمال مدیران، از طریق پارادایم اثبات‌گرایی و با روش فراتحلیل به بررسی مطالعات انجام شده پیرامون مسئولیت اجتماعی، مالکیت نهادی و نقش اندازه شرکت به‌عنوان متغیر تعدیلگر، در مدیریت سود پرداخته شده است تا با توجه به ضد و نقیض بودن نتایج کسب شده، وجود تنوع در روش‌های آمار استنباطی، ابزار گردآوری داده‌ها، جامعه آماری و نمونه آماری متفاوت در مطالعات گذشته که هرکدام بر نتایج به‌دست‌آمده تأثیرگذار بوده است، پاسخی قابل استنادتر کشف گردد. بدین روی در این پژوهش تلاش شده است این شکاف پژوهشی پر گردد.

پرسش‌های پیشروی این تحقیق بدین قراراست:

آیا برآیند کلی مطالعات تجربی پیشین، تأثیر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تأیید می‌کند؟ آیا اندازه شرکت اثر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تعدیل می‌کند؟

۲- مبانی نظری پژوهش

سیستم حسابداری را می‌توان بازتاب وضعیت شرکت در قالب سود حسابداری در نظر داشت. بدین روی مدیریت سود در سیستم حسابداری دربرگیرنده تغیر در گزارش‌های مالی شرکت با هدف منحرف‌سازی سهامداران و ذینفعان شرکت توسط مدیران دانست (زلفی، افلاطونی و خزایی، ۱۳۹۶). از سویی عدم اعمال مدیریت سود رویکردی اخلاق‌گرا در گزارشگری مالی است. همچنین اخلاق گزارشگری مالی را می‌توان زیربنای مسئولیت اجتماعی شرکت نیز دانست، لذا رابطه‌ای دو سویه بین مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی حاکم است. مطابق با تئوری ذینفعان، وضعیت مطلوب شرکت متأثر از دیدگاه ذینفعان است. در نظرگاهی سازگارگرا، ارائه اطلاعات مالی به شکل شفاف و واقعی از وضعیت موجود بیانگر تصریح جایگاه و اهمیت مسئولیت اجتماعی شرکت خواهد بود.

۳- پیشینه پژوهش

همان‌گونه که متأکین، خان و عظیم[1] (۲۰۱۵) از نقش تحقق قراردادهای اجتماعی در ملزم کردن شرکت‌ها به ارائه گزارش‌های مالی شفاف و بدون تقلب سخن می‌گویند. با اینکه مبانی نظری مبین پژوهش‌های متعدد در ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود است (کومالو و سیرگر، ۲۰۲۰؛ ماگلیو، ری، آگلیتا و لومبردی[2]، ۲۰۲۰ و کریستینا و الکساندر[1]، ۲۰۱۹).

1 Muttakin, Khan & Azim
2 Maglio, Rey, Agliata & Lombardi

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

اما کایا و یازان[2] (۲۰۱۹) استدلال می‌کنند رهیافت‌های مسئولیت اجتماعی می‌توانند به‌عنوان ابزاری برای استفاده مؤثر از منابع سازمان تلقی گردد و این عامل می‌توانند اثری منفی بر مدیریت سود داشته باشد. هر چند مبانی نظری ارتباط بین مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی شرکت را گزارش کرده اما عدم قطعیت در پژوهش‌های تجربی وجود دارد (گروگیو و همکاران، ۲۰۱۴).

مبانی نظری علاوه بر مسئولیت اجتماعی، اثر مالکیت نهادی بر کاهش مدیریت سود توسط مدیران را نیز گزارش کرده است.

در این زمینه کالدونسکی و همکاران (۲۰۱۹) ابراز می‌دارند، زمانی که سرمایه‌گذاران نهادی به دنبال اهداف کوتاه‌مدت درآمدی هستند، فشار بر مدیران شرکت افزایش می‌یابد و این عامل آنان را برای اقدامات مدیریت سود ترغیب می‌کند؛ بنابراین افزایش حساسیت مالکیت نهادی می‌تواند در کاهش اقدامات مدیریت سود واقعی از سوی مدیران بیانجامد. سویه دیگر مدیریت سود به نقش اندازه شرکت می‌پردازد. محققین پیشین نشان می‌دهند اندازه شرکت، لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها است. بدین سبب به دلیل عدم اطلاعات کافی از دارایی‌های شرکت، این عامل می‌تواند بر مدیریت سود تأثیرگذار باشد (ساکاکی، جکسون و جوری[3] ۲۰۱۷).

عامل با اهمیت جلوه دادن متغیر اندازه شرکت به این نکته برمی‌گردد که بزرگ‌تر بودن اندازه شرکت در کسب سرمایه‌گذاران بزرگ تأثیرگذار است؛ بنابراین می‌تواند عاملی در اقدامات مدیریت سود باشد. چراکه می‌توان استدلال کرد بنگاه‌های با اندازه بزرگ‌تر مستعدتر بر انجام مدیریت سود هستند (دیچو و دیچف[4]، ۲۰۲۰).

پس از وارسی مبانی نظری، به معرفی مدل و فرضیه‌های پژوهش می‌پردازیم. شکل (۱) بیانگر تحلیل مسیر مدل پژوهش جهت انجام فراتحلیل می‌باشد.

۴- فرضیه‌های پژوهش

H1: مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود تأثیر دارد.

H2: مالکیت نهادی بر مدیریت سود تأثیر دارد.

H3: اندازه شرکت تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود را تعدیل می‌کند.

H4: اندازه شرکت تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تعدیل می‌کند.

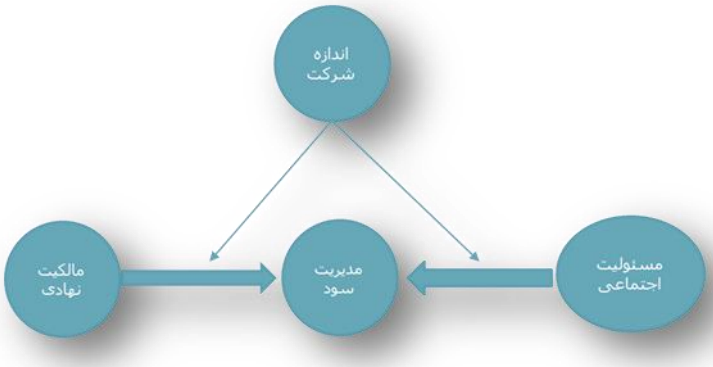
---

1 Christina & Alexander
2 Kaya &Yazan
5 Sakaki, Jackson & Jory
4 Dechow & Dichev

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

۵- مدل پژوهش

۶-روش‌شناسی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش این فراتحلیل از حیث پارادایم شناسی، اثباتگراست و از دیدگاه هدف توسعه‌ای و کاربردی تلقی می‌گردد. جهت جمع‌آوری اطلاعات نظری از روش کتابخانه بهره گرفته شد و برای جمع‌آوری نمونه پژوهش از داده‌های ثانویه استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق مقالات و پایان‌نامه‌های منتشر شده در مجلات و پایگاه‌های معتبر داخلی و خارجی را در برمی‌گیرد. برای تعین حجم نمونه روش پژوهش به قرار زیر تدوین گردید. جدول (۱) نشان‌دهنده جامعه آماری و نمونه آماری پژوهش است.

۷- روش پژوهش

الف) نمونه پژوهش مطالعات برآیندی مناسب از جامعه هدف باشند؛ بنابراین از روش نمونه‌گیری احتمالی استفاده شده باشد.

ب) معیارهای جمع‌آوری داده‌های تحقیق بر اساس پنل دیتا باشد.

ج) پژوهش از پایایی و روایی مناسب برخوردار باشد؛ که مهم‌ترین ملاک روایی سازه و ضریب آلفای کرونباخ و پایایی اشتراکی است.

مدیریت سود در این پژوهش به‌صورت مدیریت سود واقعی و تعهدی در برمی‌گیرد. بر اساس روش تحقیق جهت ارزیابی فرضیه اثر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود ۲۷ مطالعه و برای ارزیابی اثر مالکیت نهادی بر مدیریت سود ۲۱ مطالعه واجد شرایط لازم جهت انجام فراتحلیل بودند؛ بنابراین نمونه نهایی هر فرضیه به‌صورت مجزا و جداگانه برای انجام فراتحلیل وارد نرم‌افزار سی ام آ ۲ شد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

جدول (۱) برآیند جامعه و نمونه مطالعات بر اساس روش پژوهش

روابط متغیرها	جامعه آماری مطالعات خارجی	نمونه آماری مطالعات خارجی	جامعه آماری مطالعات داخلی	نمونه آماری مطالعات داخلی	نمونه نهایی
مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود	۶۱	۱۳	۳۶	۱۴	۲۷
مالکیت نهادی و مدیریت سود	۳۲	۷	۶۸	۱۵	۲۱

برای جمع‌آوری مطالعات انجام شده برای هر فرضیه به‌صورت منفرد، از موتور جست‌وجوی Google بهره گرفته شد. بدین منظور برای فرضیه تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود، با کلیدواژه‌های (Earnings Management، Social Responsibility) و برای فرضیه تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود کلیدواژه‌های (Earnings Management، Institutional Ownership) در نظر گرفته شد. پایگاه‌های خارجی معتبر جمع‌آوری مطالعات را گوگل اسکولار، ساینس دایرکت، اشپیرنگر، امرالد، اسکپوس، جی استور تشکیل دادند؛ و برای جمع‌آوری مطالعات داخلی نیز به پایگاه‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، پایگاه تخصصی مجلات نور، پایگاه نورمگز پورتال جامع علوم انسانی، جهاد دانشگاهی و فصلنامه های تخصصی پیرامون موضوع حاضر رجوع گردید. نتایج جدول ۲ بیانگر یکپارچه‌سازی مطالعات با شاخص اندازه اثر برای هر مطالعه در دو گروه اثرات تصادف و اثرات ثابت است. در گام بعد مطابق با الگوریتم فراتحلیل برای تعین همگنی یا ناهمگنی اندازه اثرهای مطالعات از آزمون کیوکوکران استفاده شده است. در ادامه جهت سوگیری انتشار نمودار قیفی و آزمون اریب انتشار (اگگر)[1] گزارش شده است. همچنین جهت تحلیل تعدیلگر متغیر اندازه شرکت از فرا رگرسیون بهره برده شد که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است (لیپسی و ویلسون[2]، ۲۰۰۱).

۸- یافته‌های پژوهش

۸-۱- تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه پژوهش

جانسون، جانسون و استانه[3] (۲۰۰۰) بیان می‌دارد در فراتحلیل آمار توصیفی متغیرهایی گزارش می‌گردد که در تمامی مطالعات نمونه گزارش شده باشد در این فراتحلیل به لحاظ جمعیت شناختی آماری ۴۲ درصد زن و ۵۸ درصد مرد هستند. برای استنباط فراتحلیل مطابق با

[1] Egger
[2] Lipsi& Wilson
[3] Jhonson, Jhonson &Staneh

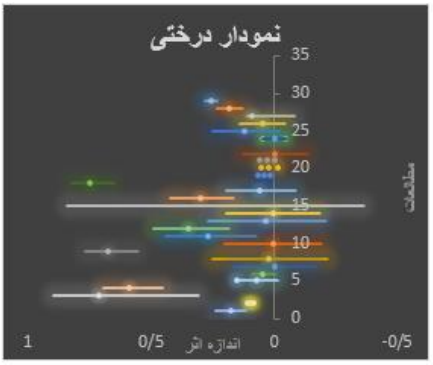
[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

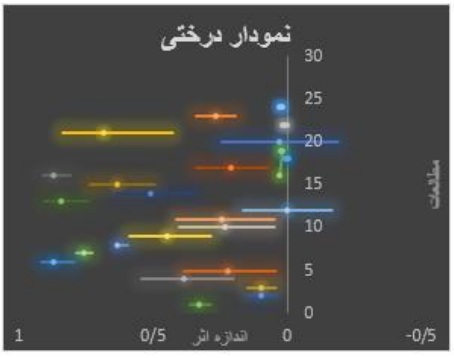
الگوریتم ابتدا به تعین اندازه اثرهای مطالعات به‌صورت منفرد و برآیند کلی آن در دو مدل اثرات تصادفی و اثرات ثابت پرداخته شد.

جدول (۲) فراتحلیل فرضیات پژوهش

تفسیر بر اساس کوهن d مقدار	z-value	حد بالا	حد پایین	اندازه اثر	p-value (Heterogeneity)	df (Q)	Q-value	رابطه
کوچک	۵/۹۸۸۸۵۶	۰/۲۳۵۴۰۷	۰/۱۲۱۰۰۲	۰/۱۷۸۸۰۹	۰/۰۰۰	۲۸	۶۰۵/۷۷۱	مسئولیت اجتماعی ← مدیریت سود
متوسط	۱۶/۳۷۶۷۷	۰/۳۶۳۶۹۶	۰/۲۹۱۰۰۲	۰/۳۲۷۸۳۴۳۶	۰/۰۰۰	۲۸	۶۰۵/۷۷۱	مالکیت نهادی ← مدیریت سود

نتایج آزمون کیوکوکران در جدول ۲ نشان می‌دهد $p - value >$ ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض ناهمگنی بین اندازه‌های اثر مطالعات نمونه پژوهش در هر دو فرضیه مورد پذیرش قرار می‌گیرد. این بدین معنی است که نتایج حاصل از مدل اثرات تصادفی تائید می‌گردد؛ که این نتایج برای فرضیه اول و دوم پژوهش در نمودار درختی (شکل ۱ و ۲) گزارش گردید.

شکل (۱) نمودار درختی (FOREST POLT) شکل (۲) نمودار درختی (FOREST POLT)

برآیند فراتحلیل برای ۲۷ مطالعه مرتبط با فرضیه تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود در جدول ۲ و نمودار شکل ۱ گزارش گردیده است. همان‌گونه که مشاهده می‌گردد حد بالا و حد پایین خطا در دو حالت اثرات ثابت و اثرات تصادفی نشان می‌دهد این حد برای مدل اثرات ثابت برابر با (۰/۰۸۶۲۵۵– ۰/۱۰۹۳۰۵) و برای مدل اثرات تصادفی (۰/۱۲۱۰۰۲– ۰/۲۳۵۴۰۷) خواهد بود. همچنین میزان معناداری برای مدل اثرات ثابت ۱۶/۵۲۳۹۴ قرار دارد و برای مدل اثرات تصادفی نیز ۵/۹۸۸۸۵۶ است؛ و چون این ضرایب خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) بنابراین می‌توان استدلال کرد علیرغم وجود تناقض در اندازه اثرهای مطالعات به‌صورت

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

منفرد اما برآیند کلی نتایج در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار می‌باشد. این بدین معنی است که به‌صورت کلی برآیند مطالعات تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود را تائید می‌کند. همچنین مطابق با خروجی اندازه اثرهای تک تک مطالعات بر اساس مقدار r کوهن می‌توان بیان کرد پژوهش (ارشادی، ۱۳۹۴) بیشترین سهم و (بیاتی و جعفری، ۱۳۹۷) کمترین سهم را در اندازه اثر کل دارند. در ارتباط با تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود برآیند کلی اندازه اثر در دو مدل اثرات ثابت و تصادفی کوچک گزارش می‌گردد. بر اساس جدول ۲ و شکل ۲ نمودار درختی ملاحظه می‌گردد مدل اثرات تصادفی حاکی از آن دارد که مطالعات (موراتیس و وناگدموند ۲۰۱۸؛ چو و چون، ۲۰۱۶؛ ایزدنیا، اصفهانی و نیکو[1]، ۲۰۱۴؛ لوپز، مارتینز و گارسیا[2]، ۲۰۱۹؛ ارشادی، ۱۳۹۴؛ عطایی صالحی، ۱۳۹۷؛ رضایی، ۱۳۹۶؛ فرنیا، ۱۳۹۶؛ عبدالهی، ۱۳۹۷؛ گروگیو و همکاران، ۲۰۱۴ و اسکومقدم، ۱۳۹۴) از سطح صفر فاصله دارد و این بدین معنی است که اندازه اثرات تصادفی این مطالعات در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار می‌باشد و مابقی مطالعات نمونه پژوهش معنی‌دار نیست. همچنین برآیند فراتحلیل برای ۲۴ مطالعه مرتبط با فرضیه تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود در جدول (۱) گزارش گردیده است. همان‌گونه که مشاهده می‌گردد حد بالا و حد پایین خطا در دو حالت اثرات ثابت و اثرات تصادفی نشان می‌دهد این حد برای مدل اثرات ثابت برابر با (۰/۰۱۸۷۱۵–۰/۰۲۴۳۲۱) و برای مدل اثرات تصادفی (۰/۲۹۱۰۰۲– ۰/۳۶۳۶۹۶) خواهد بود. همچنین میزان معناداری z-value برای مدل اثرات ثابت ۱۵/۰۴۱۱۲ قرار دارد و برای مدل اثرات تصادفی نیز ۱۶/۳۷۶۷۷ است؛ و چون این ضرایب خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) بنابراین می‌توان استدلال کرد علیرغم وجود تناقض در اندازه اثرهای مطالعات به‌صورت منفرد اما برآیند کلی نتایج در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار می‌باشد. این بدین معنی است که به‌صورت کلی برآیند مطالعات تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تائید می‌کند. همچنین مطابق با خروجی اندازه اثرهای تک تک مطالعات بر اساس مقدار r کوهن می‌توان بیان کرد پژوهش (جهانگیری و بدیعی، ۱۳۹۵) بیشترین سهم و (بیاتی و جعفری، ۱۳۹۵) کمترین سهم را در اندازه اثر کل دارند. همچنین برآیند کلی اندازه اثر در دو مدل اثرات ثابت کوچک و تصادفی متوسط گزارش می‌گردد. بر اساس شکل (۲) نمودار درختی ملاحظه می‌گردد مدل اثرات تصادفی حاکی از آن دارد که مطالعات (کوه[3]، ۲۰۰۳؛ یانگ، چون و رامادیلی[4]، ۲۰۰۹؛ ساکاکی و همکاران، ۲۰۱۷؛

1 Izadinia, Isfahani & Nikoo
2 López, Martinez & García
3 Koh
4 Yang, Chun & Ramadili

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

سیریگر ۲۰۱۷؛ لما و همکاران، ۲۰۱۸؛ اکبری لالایی ۱۳۹۶؛ جهانگیری گلشواری و بدیعی، ۱۳۹۵؛ مرادی، صفرپور و حیدری دادگر، ۱۳۹۷؛ حساس یگانه، شعری و خسرونژاد، ۱۳۹۷؛ پراتیوی و همکاران، ۲۰۱۷؛ کویتی ۱۳۹۶؛ کاشانی، کاشانی و باقرپور، ۱۳۸۹؛ طالب نیا و تفتیان، ۱۳۸۸؛ واعظ، نیک کار و رشیدی باغی، ۱۳۹۴؛ زمردیان، کاشانی تبار و خاکساریان، ۱۳۹۶؛ خدمتی ۱۳۹۵) از سطح صفر فاصله دارد و این بدین معنی است که اندازه اثرات تصادفی این مطالعات در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار می‌باشد و مابقی مطالعات نمونه پژوهش معنی‌دار نیست.

۲-۸- سوگیری انتشار پژوهش

برای اطمینان از سوگیری پژوهش مطابق با روش فراتحلیل مبادرت به آزمون اریب انتشار اگگر شد تا نشان داده شود پژوهش کمتر تحت تأثیر سوگیری قرار دارد نتایج آن در جدول زیر قابل‌مشاهده است.

جدول (۳). اریب انتشار اگیر

نتیجه آزمون	z-value	p-value	رابطه
تأیید	۳/۱۲۰	۰/۰۴۲	مسئولیت اجتماعی ← مدیریت سود
تأیید	۴/۰۴	۰/۰۰۰۴	مالکیت نهادی ← مدیریت سود

تفسیر: نتایج حاصل از آزمون اریب انتشار بر اساس روجی در جدول ۳ نشان می‌دهد مقدار z-value خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) است و همچنین مقدار $p - value < ۰/۰۵$ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد؛ بنابراین می‌توان استدلال کرد که پژوهش حاضر تحت تأثیر سوگیری ناشی از انتشار قرار ندارد.

تحلیل تعدیلگر: مطابق با الگوریتم فراتحلیل برای انجام تحلیل متغیر تعدیلگر از فرا رگرسیون بهره برده شد. بر اساس آنچه در ادبیات پژوهش ذکر شده است حدس زده می‌شود که اندازه شرکت می‌تواند نقش تعدیلگر در ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود و همچنین بین مالکیت نهادی و مدیریت سود داشته باشد. جدول ۴ نتایج برآیند خروجی نرم‌افزار از فرا رگرسیون می‌باشد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

جدول (۴). خروجی فرا رگرسیون بر اساس فرا تحلیل

رابطه	ضریب فرا رگرسیون (اندازه شرکت)	مقدار استاندارد	کران پایین	کران بالا	معناداری (z-value)	معناداری p-value	i-squared	واریانس تبیین شده مدل	واریانس کل
مسئولیت اجتماعی مدیریت سود	۰/۰۰۱۱۱	۰/۰۰۴۸	۰/۰۰۰۲۳	۰/۰۰۰۲۱۳	۲/۴۳۹۹۹	۰/۰۱۴۶۹	۹۵/۳۷۸	۵/۹۵۳۴۴	۴۹۰/۴۱۳۷۴
مالکیت نهادی مدیریت سود	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۴۷	-۰/۰۰۲۸۴	-۰/۰۰۰۹۸	۴/۰۲۷۳۷	۰/۰۰۰	۹۸/۲۲۳	۱۶/۲۱۹۷۴	۱۸۵۳/۱۶۳۱۵

مطابق با آنچه در جدول ۴ گزارش شده است برای تعین تعدیلگری متغیر اندازه شرکت در ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود میزان i-squared = ۹۵/۳۷۸ است بنابراین به میزان ۹۵ درصد اندازه اثر مطالعات متفاوت خواهد بود. از آنجا که z-value خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) است و همچنین همچنین مقدار $p - value <$ ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. این بدین معناست که متغیر اندازه شرکت نقش تعدیلگر در رابطه بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود دارد.

همچنین میزان i-squared = ۹۸/۲۲۳ برای رابطه مالکیت نهادی و مدیریت سود نشان می‌دهد ۹۸ درصد اندازه اثرهای مطالعات متفاوت هست. از آنجا که z-value متغیر اندازه شرکت در ارتباط مالکیت نهادی و مدیریت سود خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) است و همچنین همچنین مقدار $p - value <$ ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار می‌باشد. این بدین معناست که متغیر اندازه شرکت نقش تعدیلگر در رابطه بین مالکیت نهادی و مدیریت سود دارد.

۹- بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه فراتحلیل حاضر نشان می‌دهد ضریب Z-value اندازه اثر مدل اثرات تصادفی برای رابطه مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود (۵/۹۸۸۸۵۶) خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) است و میزان p-value کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد احتمال می‌توان استدلال کرد برآیند کلی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود علیرغم وجود پژوهش‌های متعدد و متناقض مثبت و معنی‌داری است. مطالعه تطبیقی نتیجه پژوهش با مطالعات پیشین و نمونه پژوهش بیانگر همراستا بودن نتیجه حاصل از این فراتحلیل با مطالعات انجام گرفته توسط (موراتیس و وناگدموند، ۲۰۱۸؛ چو و چون، ۲۰۱۶؛ ایزدنیا و همکاران، ۲۰۱۴؛ لوپز و

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

همکاران، ۲۰۱۹؛ ارشادی، ۱۳۹۴؛ عطایی صالحی، ۱۳۹۷؛ رضایی، ۱۳۹۶؛ فرنیا، ۱۳۹۶؛ عبدالهی، ۱۳۹۷؛ گروگیو و همکاران، ۲۰۱۴ و اسکومقدم، ۱۳۹۴) است. همچنین نتایج فراتحلیل حاضر نتایج پژوهش‌های (پریر، سوروکا و تریبو،[1] ۲۰۰۸؛ مارتینز، بانرجی و گارسیا[2]، ۲۰۱۶؛ بیاتی و جعفری، ۱۳۹۷؛ خدایی، ۱۳۹۶؛ نجفی، ۱۳۹۶؛ خانمحمدی، ۱۳۹۴؛ توکلی، ۱۳۹۳؛ جانعلیزاده، ۱۳۸۸؛ لی[3]، ۲۰۱۹؛ وولانداری[4]، ۲۰۱۸؛ لیو و همکاران، ۲۰۱۷؛ جردن، دکلارک و دیویلرس[5]، ۲۰۱۸ و مارتینز، گالگو و گارسیا[6]، ۲۰۱۵) را رد می‌کند.

همچنین ضریب Z-value اندازه اثر مدل اثرات تصادفی برای رابطه مالکیت نهادی و مدیریت سود (۱۶/۳۷۶۷۷) خارج از بازه (۱/۹۶- و ۱/۹۶) است و میزان p-value کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد احتمال می‌توان استدلال کرد برآیند کلی تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود علیرغم وجود پژوهش‌های متعدد و متناقض مثبت و معنی‌داری است. مطالعه تطبیقی نتیجه پژوهش با مطالعات پیشین و نمونه پژوهش بیانگر همراستا بودن نتیجه حاصل از این فراتحلیل با مطالعات (کوه، ۲۰۰۳؛ یانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ ساکاکی و همکاران، ۲۰۱۷؛ سیریگر، ۲۰۱۷؛ لما و همکاران، ۲۰۱۸؛ اکبری لالایی، ۱۳۹۶؛ جهانگیری گلشواری و بدیعی، ۱۳۹۵؛ مرادی و همکاران، ۱۳۹۷؛ حساس یگانه و همکاران، ۱۳۹۷؛ پراتیوی و همکاران، ۲۰۱۷؛ کویتی ۱۳۹۶؛ کاشانی و همکاران، ۱۳۸۹؛ طالب نیا و تفتیان، ۱۳۸۸؛ واعظ و همکاران، ۱۳۹۴؛ زمردیان و همکاران، ۱۳۹۶ و خدمتی، ۱۳۹۵) است و با نتایج حاصل شده از (پراتیوی و همکاران، ۲۰۱۷؛ بیاتی و جعفری، ۱۳۹۴ و سیریگر، ۲۰۱۷) متناقض هست و آن را رد می‌کند. همچنین ضریب Z-value متغیر اندازه شرکت در رابطه مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود بر اساس فرا رگرسیون ۲/۴۳۹۹۹ و ۴/۰۲۷۳۷ برای رابطه اندازه شرکت با مالکیت نهادی و مدیریت سود به‌دست‌آمده که نشان از تعدیلگر بودن اندازه شرکت به‌عنوان متغیر تعدیلگر دارد. به عبارتی دیگر اندازه شرکت می‌تواند تأثیر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تعدیل کند که این نتیجه از دستاوردهای ارزشمند پژوهش محسوب می‌گردد.

1 Prior, Surroca & Tribó
2 Martínez, Banerjee & García
3 Lee
4 Wulandari
5 Jordaan, De Klerk & De Villiers
6 Martínez, Gallego & García

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

بر اساس نتایج حاصل از فراتحلیل می‌توان استدلال کرد، ذینفعان و سیاست‌گذاران برای کاهش در دستکاری صورت‌های مالی و درآمدی و مدیریت سود می‌توانند به مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی توجه جدی مبذول دارند و از این طریق در کاهش اعمال مدیریت سود توسط مدیران تأثیر بگذارند. نتایج حاصل از این پژوهش همچنین می‌تواند برای حمایت از سرمایه‌گذاران شرکت‌ها قابل‌توجه باشد. از آنجا که تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود تائید گردید پیشنهاد می‌گردد سیاست گذران به گزارش‌گیری اجتماعی بیش از پیش توجه کنند؛ زیرا گزارش‌گیری اجتماعی می‌تواند ابزاری برای کنترل اعمال و اقدامات مدیران شرکت را فراهم آورد. همچنین پیشنهاد می‌گردد استانداردهای حسابرسی برای تبیین بهتر صورت‌های مالی ایجاد گردد. همچنین از آنجا که اندازه شرکت نقش تعدیلگر در رابطه عوامل پیش‌آیند مدیریت سود مانند مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی دارد، ارزیابی دارایی‌های شرکت به‌صورت متناوب بررسی گردد تا در سیاست‌گذاری و اهداف شرکت موردنظر قرار گیرد. مدیران می‌توانند با توجه به‌اندازه شرکت تأثیر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی بر مدیریت سود را تقویت کنند؛ بنابراین این عامل نیز راهنمای تدوین استراتژی‌های مدیران شرکت‌ها می‌تواند باشد. در خصوص محدودیت‌های پژوهش نیز شایان‌ذکر است فراتحلیل حاضر نیز با همچون هر پژوهشی با محدودیت‌هایی مواجه بود که مهم‌ترین آن عدم دستیابی به مطالعاتی است که در دسترس نیستند. در همین زمینه به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌گردد با دستیابی به این مطالعات و اضافه کردن آن از نتایج اطمینان بیشتری کسب گردد. همچنین ما مالکیت نهادی را به‌عنوان یکی از ابعاد حاکمیت شرکتی مورد بررسی قرار دادیم که پیشنهاد می‌کنیم پژوهشگران آتی متغیرهایی چون اندازه حسابرسی و هیئت‌مدیره را نیز به مدل این پژوهش اضافه کرده و بررسی نمایند.

۹- منابع

آشتاب. علی؛ و پرویز پیری. (۱۳۹۹). تأثیر ویژگی‌های افشای پیش‌بینی سود بر ریسک شرکت با توجه به مدیریت سود واقعی، **فصلنامه حسابداری مالی** ۱۲(۴۵): ۹۱-۶۳.

ارشادی، مهدی. (۱۳۹۴). **تأثیر مسئولیت اجتماعی بر مدیریت سود واقعی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

اسکومقدم، نسیم. (۱۳۹۴). **مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود** (موردمطالعه: بانک‌ها و بیمه‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

اکبری لالایی، خدیجه. (۱۳۹۶). **بررسی تأثیر مالکیت نهادی بر رابطه بین مدیریت سود و ساختار سرمایه در بورس اوراق بهادار تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه غیردولتی ادیب مازندران.

بیاتی، پریسا؛ و حمیدرضا جعفری. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای مسئولیت اجتماعی در تأثیر سهامداران نهادی بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، **فصلنامه مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری** ۴(۴): ۱۶-۱.

توکلی، سمیه. (۱۳۹۳). **بررسی ارتباط مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی با مدیریت سود در بین صنایع مختلف شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ارشاد دماوند

حساس یگانه، یحیی؛ صابر شعری و سید حسین خسرونژاد. (۱۳۸۷). رابطه سازوکارهای حاکمیت شرکتی، نسبت بدهی‌ها، اندازه شرکت با مدیریت سود، **فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی** ۲۴(۲): ۱۱۶-۷۹.

خدمتی، فریبا. (۱۳۹۵) **تأثیر حاکمیت شرکتی بر مدیریت سود**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه غیردولتی و غیرانتفاعی خاتم.

خدایی، بهزاد. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ایفای مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود واقعی و حسابداری در شرکت‌های دارای مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی، **فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری** ۳(۴): ۳۲۳-۳۰۸.

خانمحمدی، آرزو. (۱۳۹۴). **بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت سود در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، آموزش عالی پرندک.

جهانگیری گلشواری، مرتضی؛ و حسین بدیعی. (۱۳۹۵). بررسی رابطه کیفیت حسابرسی خارجی و مالکیت با مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، **پژوهش‌های مدیریت و حسابداری** ۱۱(۲): ۳۳-۱۷.

جانعلیزاده، فاطمه. (۱۳۸۸). **بررسی مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی در صنعت بانکداری، مطالعه بر روی (بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی کوشیار.

زلفی. حسن؛ عباس افلاطونی و مهدی خزائی. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، **فصلنامه حسابداری مالی** ۹(۳۵): ۲۵-۱.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

کویتی، نیلوفر. (۱۳۹۶). **ثبات مالکیت نهادی و مدیریت سود واقعی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه غیرانتفاعی رجا قزوین.

کاشانی، محمد؛ احمد کاشانی و سید محمد باقرپور. (۱۳۸۹). بررسی بین سهامداران نهادی کوتاه‌مدت و بلندمدت و مدیریت سود فزاینده شرکت‌ها، **مجله دانش حسابداری** ۱(۳): ۷-۲۹.

طالب نیا، قدرت اله؛ و اکرم تفتیان. (۱۳۸۸) بررسی رابطه بین سرمایه‌گذاران نهادی و هیئت‌مدیره با مدیریت سود، **فصلنامه آینده‌پژوهی مدیریت (پژوهش‌های مدیریت)** ۲(۸۳): ۸۷-۹۸.

زمردیان، غلامرضا؛ شهرزاد کاشانی تبار و فاطمه خاکساریان. (۱۳۹۶). **ارزیابی ارتباط بین حاکمیت شرکتی و مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران** ۳(۲-۱): ۳۵-۲۵.

مرادی، مجید؛ مریم صفرپور و عاطفه حیدری دادگر. (۱۳۹۷). تأثیر مالکیت نهادی و رقابت بازار محصول بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، **فصلنامه مطالعات تطبیقی در مدیریت مالی و حسابداری** ۳(۴): ۵۲-۳۵.

عبدالهی، لیلا. (۱۳۹۷). **بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت سود بر کیفیت کنترل‌های داخلی**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور واحد مشهد.

فرنیا، امیر. (۱۳۹۶) **بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با مدیریت سود در بورس اوراق بهادار تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند.

رضایی، سیده زهرا. (۱۳۹۶). **بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود در بورس اوراق بهادار تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی غیردولتی ادیب مازندران.

عطایی صالحی، محمد. (۱۳۹۷). **بررسی اثر مدیریت خانوادگی بر مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور.

واعظ، سیدعلی؛ جواد نیک کار و محسن رشیدی باغی. (۱۳۹۲). تأثیر مالکیت نهادی بر مدیریت سود حسابداری و چگونگی محدود شدن تأثیر آن با توجه به سطح مالکیت مدیریتی، **نشریه نظریه‌های نوین حسابداری** ۳(۲): ۹۶-۷۷.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

نجفی، حسین. (۱۳۹۶). **بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با مدیریت سود در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از گشتاورهای تعمیم‌یافته**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی راه دانش.

Ajay, R., & R. Madhumathi. (2015). Institutional ownership and earnings management in India. **Indian Journal of Corporate Governance** 8(2): 119-136.

Chou, E., & S. Chun. (2016). Corporate social responsibility, real activities earnings management, and corporate governance: evidence from Korea. **Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics** 23(4): 400-431

Christina, S., & N. Alexander. (2019). Corporate Governance, Corporate Social Responsibility Disclosure and Earnings Management. **In 5th Annual International Conference on Accounting Research** (AICAR 2018). Atlantis Press.

Dechow, P.M., & I.D. Dichev. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. **The accounting review** 77(s-1): 35-59.

Grougiou, V., S. Leventis, E. Dedoulis & S. Owusu-Ansah. (2014). Corporate social responsibility and earnings management in US banks. **In Accounting Forum** 38(3): 155-169.

Healy, P.M., & J.M. Wahlen. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. **Accounting Horizon** 13: 365-383.

Izadinia, N., A.N. Isfahani & S. Nikoo. (2014). The Relationship between Earnings Management and Social Responsibility, Emphasizing New Paradigms for Accounting-Profit Companies Listed in Tehran Stock Exchange 2007-2012. **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences** 4(1): 600.

Johnson, D.W., R.T. Johnson & M.B. Stanne. (2000). Cooperative learning methods: A meta-analysis.**Methods of Cooperative Learning: What Can We Prove Works** pp. 2-30.

Jones, J.J. (1991). Earnings management during import relief investigation. **Journal of Accounting Research** 29(2): 193–228.

Jordaan, L.A., M. De Klerk & C.J. De Villiers. (2018). Corporate social responsibility and earnings management of South African

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

companies. **South African Journal of Economic and Management Sciences** 21(1): 1-13

Kałdoński, M., T. Jewartowski & J. Mizerka. (2019). Capital market pressure, real earnings management, and institutional ownership stability-Evidence from Poland. **International Review of Financial Analysis** 1(23): 101-103.

Kaya, U., & Ö. Yazan. (2019). The relationship between corporate social responsibility and earnings management in terms of accounting information quality. **In ethics and sustainability in accounting and finance** I: 51-68.

Koesharjono, H., & S. Priantono. (2018). Implication of good corporate governance and leverage on earnings management. **International Journal of Social Science and Business** 2(1): 1-9.

Koh, P.S. (2003). On the association between institutional ownership and aggressive corporate earnings management in Australia. **The British accounting review** 35(2): 105-128.

Kumala, R., & S.V. Siregar. (2020). Corporate social responsibility, family ownership and earnings management: the case of Indonesia. **Social Responsibility Journal** 1(12): 123-136.

Lara, J.M.G., B.G. Osma & F. Penalva. (2020). Conditional conservatism and the limits to earnings management. **Journal of Accounting and Public Policy** 39(4): 106738.

Lee, U. (2019). The role of foreign institutional investors in restraining earnings management activities across countries. **Journal of International Business Studies** 50(6): 895-922.

Lemma, T.T., M. Negash, M. Mlilo & A. Lulseged. (2018). Institutional ownership, product market competition, and earnings management: Some evidence from international data. **Journal of Business Research** 90: 151-163.

Lin, Y.M., & C.A. Shen. (2015). Family firms' credit rating, idiosyncratic risk, and earn-ings management. **Journal of Business Research** 68: 872–877.

Lipsey, M.W., & D.B. Wilson. (2001). **Practical meta-analysis**. SAGE publications, Inc.

Liu, M., Y. Shi, C. Wilson & Z. Wu. (2017). Does family involvement explain why corporate social responsibility affects earnings management?.**Journal of Business Research** 75: 8-16.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

López, E., J. Martinez & E. García. (2019). Does corporate social responsibility affect earnings management? Evidence from family firms. **Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review** 22(2): 233-247.

Maglio, R., A. Rey, F. Agliata & R. Lombardi. (2020). Connecting earnings management and corporate social responsibility: A renewed perspective. Corporate Social **Responsibility and Environmental Management** 27(2): 1108-1116.

Martínez, J., I. Gallego & I.M. García. (2015). A bidirectional analysis of earnings management and corporate social responsibility: the moderating effect of stakeholder and investor protection. **Australian Accounting Review** 25(4): 359-371.

Martínez, J., S. Banerjee & I.M. García. (2016). Corporate social responsibility as a strategic shield against costs of earnings management practices. **Journal of Business Ethics** 133(2): 305-324.

Moratis, L., & M. Van Egmond. (2018). Concealing social responsibility? Investigating the relationship between CSR, earnings management and the effect of industry through quantitative analysis. **International Journal of Corporate Social Responsibility** 3(1): 8.

Muttakin, M.B., A. Khan & M.I. Azim. (2015). Corporate social responsibility disclosures and earnings quality: are they a reflection of managers' opportunistic behavior?, **Managerial Auditing Journal** 30(3): 277-298.

Nguyen, T., T. Pham, Q. Le & T. Bui. (2020). Impact of corporate social responsibility on organizational commitment through organizational trust and organizational identification. **Management Science Letters** 10(14): 3453-3462.

Osmaa, B.G., J. Gomez & E. Lopez. (2022). Management control systems and real earnings management: Effects on firm performance. **Management Accounting Research** 100781 In Press.

Pratiwi, E., A. FatmaLubis & R. Bukit. (2018). The Effects of Good Corporate Governance and Bonus Compensation Onearnings Management with Firm Size as a Moderating Variable in the Consumer Goods Companies Registered in Indonesia Stock

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]

Exchange. **International Journal of Research & Review** 5(12): 113-121.

Prior, D., J. Surroca & J.A. Tribó. (2008). Are socially responsible managers really ethical? Exploring the relationship between earnings management and corporate social responsibility. corporate governance: **An international review** 16(3): 160-177.

Sakaki, H., D. Jackson & S. Jory. (2017). Institutional ownership stability and real earnings management. **Review of Quantitative Finance and Accounting** 49(1): 227-244.

Scott, W.R. (2015). **Financial Accounting Theory, Seventh Edition**, Prentice-Hall, Toronto, Canada.

Siregar, N.Y. (2017). Analisis pengaruh ukuran perusahaan danmekanisme corporate governance terhadap earning management. JAK (JurnalAkuntansi): **KajianIlmiahAkuntansi** 4(1): 12-16.

Wulandari, S. (2018). The impact of corporate social responsibility on accrual earnings management and real earnings management. **Etikonomi** 15(1): 63-74.

Yang, W.S., L.S. Chun & S.M. Ramadili. (2009). The effect of board structure and institutional ownership structure on earnings management. **International Journal of Economics and Management** 3(2): 353-332.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.23452617.1400.13.51.3.2]